

کامیابی های سیاسی دیموکراتی . نویسنده: ستیخان شامزینی

در سال های راجه بقیه بر لایحه های، لایحه های سوسیالیستی و لایحه های انکار کننده کانی و هاتانی و راجه بی، و تارک کم به او کرد و لایحه های ژر تایتی "سیاسی سیاسی نه تنها رناتیفی رزمی و راجه بی کان نیی". لایحه های و تارک کم دا جیم ختم کرد و و، نه و با هزی لایحه های و هاتانی و راجه بی هیکرد و، به شک نیی لایحه های و پر سه یی سیاسی پیدایش "رابوونی سیاسی" به کو شش شش دژی دیکتاتوری، شش شش به نان و خگوز رانی، لایحه های مان چرک ساتی به او کردند و تارک کم مدا سیاسی کان سواری شش به لایحه های دبوون و لایحه های و هاتانی رزمی میان تدا دگ ا د هاتنه سار د سات، به ام هشتا سووربوونی خیم لایحه های و راگ یاند نه و شش شان سیاسی نین و نامانج کانیان لایحه های سکلاریزم نزدیکتر تا کو سیاسی فند مینتالیستی.

زیر کس سووربوونی میان به جریک لایحه های مارگری و لایحه های نگری کو رانی و به سزان به سکلاریزم لایحه های، به ام هدی هدی د بینم میدانی بیر کردند و کای من فراوانتر د بهت، چونک نه و دواتر به نمون لایحه های میسر رویدا دژی د سات تایخوان نیی کای "محامد موری"، هندی تر به چون کای نه می پشته است کرد و، ک نامانج شش لایحه های و هاتانی و راجه بی به هنان کای "به هاری سیاسی" نه بو، به کو نه ستاش شش در نه یی ه بو به نه و یی به هاری سیاسی بگن به پایزی سیاسی. شش به رد و ام چونک تایخوان و نه هز و ج مای سیاسی سیاسی هیچ شته کی زیاتریان لایحه های موبارک و زینعا بدین و ق زافی پ نیی، به کو به پچ و ان و لایحه های د ستی نه وان نه و نوز یی به نازادی و دیموکراسی ه یی زیند به چا د بهت.

با لایحه های بگن، نامانج شش لایحه های و هاتانی و راجه بی سیاسی نه بو به کو نازادی و خگوز رانی بو، چونک شش لایحه های و هاتانی رزمی میان تدا گ او به ک تا نه گیشوو "میسر نمون یی ک"، نه لایحه های د رف ت د مان و ت بهن، نایا نه و سیاسی سیاسی لایحه های و هاتانی و راجه بی نه ستا مومار سی سیاست د کات به وای به دیموکراسی ه یی؟ نایا نه و تایخوانانی لایحه های زیندانانی نه سکندری و قاهر و هاتن و لایحه های تاو لایحه های کورسی موبارک دانیشتن، تاچ نه ت با بوون لایحه های دیموکراتی؟ نه پرسیار یی نه ش دوی نه و دت ک ت رزک لایحه های بیر کردند و خریک ه مین پید د کات، گویا سیاسی د توان نه لایحه های دیموکراسی ه بکات و

هیچ هٔیکیش نیٔ بٔین ئیسلامی سیاسی و دیموکراسی دوزمنی باو کوژی یٔکترن.

بٔهاری عٔربی یان پایزی ئیسلامی؟

جارٔکی دیکٔ مٔژووی خٔی دووبارٔ کردٔؤ، چٔن ئیسلامی شیعی مٔزهٔب، دٔستکٔوتٔکانی شٔشی گٔلانی ئٔرانی لٔ سالی 1979 چنیٔؤ و خٔی بٔسٔر دٔسٔاتدا سٔپاند، بٔهٔمان شٔؤ ئیسلامی سیاسی سوونٔ دٔستکٔوتٔکانی بٔهاری عٔربی دٔچنٔتٔؤ، شٔشٔک کٔ بٔنان و ئازادی کٔپی سٔند، کراؤتٔ بٔشٔک لٔ هٔستانٔؤی بزاؤتٔ ئیسلامییٔ رادیکأٔکان، ئٔمٔش لٔ یٔکٔک لٔ رٔهٔندٔکانیدا هٔرٔسی شٔشی دٔگٔیٔنٔت.

مارک هیلٔر، پٔیوایٔ بٔهاری عٔربی دٔروازی بٔرووی فٔندٔمینتالیزی ئیسلامیدا کردؤ، شٔشی برسی و ئازادیخوازان، ؤرچٔرخاؤ بٔ دٔسٔات پٔیداکردنی ئیسلامییٔکان. هیلٔر دٔنووسٔت “رووخانی رٔمٔ تٔتالیتارییٔکان کٔ گٔشٔکردنی زیاتری ئیسلامییٔکانی بٔدواداهات و پشتیوانییٔکی بٔرفراوانی بٔ ئٔو رٔوتانٔ پٔیدا کرد. ناکرٔت چاؤٔوانی ئٔؤ بکرٔت سیستمٔکی نؤی دٔسٔات لٔ رٔمٔکانی پٔشو زیاتر لیبرال دٔبٔ و بٔ ئٔندازٔیٔکی زیاتر کٔمینٔکان دٔپارٔزٔت. لٔ پاش دروستبوونی ئٔو تٔوژم و چالاکییٔ میلییٔ بٔ پٔشینانٔی دٔر بٔ رٔمٔ دٔسٔاتدارٔکان دروستبوو، مٔترسییٔکی گٔورٔتر بٔٔؤیٔ و پٔدٔچٔت بٔهاری عٔربی بگٔٔٔت بٔ پایزی ئیسلامی”. سٔرٔتای شٔشی لٔ تونس و میسرٔؤ، تٔنانت هٔندٔک لٔ بیرمٔندان و گٔورٔ رٔشٔبیرانی جیهانیسی هٔنایٔ، سٔر کٔکٔکٔیٔ ئٔؤی لٔ دونیای عٔربیدا دٔگوزٔرٔت، ؤرٔکی تازٔی دیموکراسییٔ، سٔرٔتای کردٔؤیٔ یٔکٔم دٔرگا بٔرووی دیموکراسی و لیبرالیزمدا. بٔ ؤنٔ “جٔرج تٔرابیشی” پٔشبینی ئٔؤی دٔکرد ئٔم ؤرٔ نؤیٔ شٔپٔلٔکی دیکٔی دیموکراسییٔ، بٔیٔ ئٔو راپٔٔین و شٔشانٔی بٔ “شٔپٔلی سٔییٔمی دیموکراتی” ناؤد کرد، کٔ ئٔو پٔیوایٔ شٔپٔلی یٔکٔم دوأ سالی 1848 دٔستیپٔکرد و ئٔوروپای رٔژئاوا و ئٔمٔریکای گرتٔؤ. شٔپٔلی دوؤمیش سالی 1989 دٔستیپٔکردؤ لٔ ئٔوروپای رٔژهٔٔات و کٔمارٔکانی یٔکٔتی سٔفٔت.

گٔشبینییٔکانی تٔرابیشی و هاوشٔؤکانی لٔلایٔن هٔندٔک بیرمٔندی دیکٔی عٔربییٔؤ رٔتکرایٔؤ، بٔ نموونٔ “هاشم ساج” پٔیوابوو ئٔؤی لٔ کٔمٔگٔ عٔربییٔکانی پاش شٔشٔدا دٔگوزٔرٔت مایٔی دوودٔییٔ. بٔیٔ لٔ وتارٔکدا لٔ رٔژنامٔی “الشرق الاوسط” نووسیوؤیٔتی “ناشکرایٔ پٔرٔسٔی رٔشنگٔرییٔ رٔگای بٔ شٔشی فٔٔٔ نیسی خٔشکرد، بٔٔام شٔشٔ عٔربییٔکان بٔشٔکی کٔمی ئامانجٔکانی بٔدی هات. بٔ بٔگٔش بٔراوردٔک بکٔ لٔ نٔوان ئٔم دٔستوورٔی بٔم

دواييانځې ځې ميسر د ننگيان پېدا، لږگې ځې جا نامې ما فېکانې مرث و هاووېا تېوون کې شېشې فېنسا د رېکړد، ئېوېش ما يې دوودې و نيگېرانيې". بېهارې عېرېبې لې هېنگاوې يېکېمېدا، لې برې هېنېنې ئاراي ئازادېي و پلوراليزم و څېشگوزېراني، زېمېنې څېش کرد، تاكو ئېسلامي سياسي بگاتې د سېسات. ئېگېر نمونې ميسر بېنېنېوې، هېنووکې رېوېوې ئېوېوېا تې بېرېو دواوې د گېگېتېوې، ئازادېي گشتيېکان لې بېردېم تېهدي فېتوا ئاينيېکاندان، هونېر و رېشنيړي و کايې جېراوچېرېکاني دېکې لې پاشکېشېدان، ئېجېنداي ئېخوان کې ئېستاش هېژمووني څې هېيې، دروستکردنې دېوېتېکې ئېسلامي نوېيې بې د ستوورېکې ئېسلاميېوې، کې بېها ئېسلاميېکان بکاتې پرنسيپ و ياساکاني ژيان.

لې سېرېتاي و رزي د سېساتې ئېخواندا، "عادل ئېمام" ئېکتېري ناسراوې عېرېبې د کېوېتې بن هېشې، وېک سېرېتاي لېپرسېنېوېيېکې ئېسلاميانې لې رابردو. لې 2-2-2012 حوکمې سې مانگ زېنداني بېسېر عادل ئېمام درا، لې 24-2-2012 لېلايېن دادگاي کېتنې قاهيرېوې حوکمېکې پېسېندکرا بې تېمېتي سووکايېتيکردن بې ئېسلام. لې کاتېکدا ئېمام لې رېگېي فيلمېکاني "الزعيم، مرجان احمد مرجان، الارهابي، الارهابي و الکباب، حسن و مرقص، الواد سيد الشغال هتد..". رېخنېي لې ئېسلامي سياسي گرتېو و نېک سووکايېتي بې ئاين بکات. بېام ئېسلامي سياسي پېيوايې نوېنېري خودايې لېسېر زېوي، بېيې گا تېکردن بې څې بې سووکايېتي بې ئاين و خودا لېکدېداتېوې. لې بېرانېر هېوېوېکاني پاشکېشې بې پارادېمې مېدېني و سکېلارېکاني کېمېگېي عېرېبې، سېلېفيېت و خورافې و فېتوا لې بېهېزېووندان، شېقامې عېرېبې بووېتې مېدانېکې بې هوتاف کېشان دژي ئازادېي و مېدېنيېت و دېموکراتي، تېنانېت لې څېپېشانندانېکاني ئېم دوايېيې "قاهيرې" دژي فيلمېکې ئېمېريکې کې سووکايېتي تېدابوو بې پېيامېري موسېمان، چېندين دروشي مېترسېدار بېرزکرانېوې. لې يېکېکې لې رېژېکاني څېپېشانندان کې لېلايېن "محېمېد زېواهيرې" برې سېرېکې رېکخراوې قاعېدې پېشوېوې سېرېرېشتي دېکرا، دروشي "ئېبام... هېموومان ئوسامېين" بېرزکرايېوې. ئېمېش مېترسيېکې جېددې بوو کې گېگېپاني وېاتاني پاش شېشې بووې بې زېلکاوې رېکخراوې تېرېستيېکان و نېشونماکردنې هېزې کېنېخوازې ئېسلاميېکان. بې کورتيې، و رزي گېشېني بې راپېيېن و شېشې کېمېگې عېرېبيېکان زېر کورت بوو، بېهارې عېرېبې بې مردووي لې دايکېوو، ئېوېي هېبوو تېنيا هېيېيېکې زمان بوو، چوونکې شتېکې لې کېمېگې عېرېبيېکاني پاش شېشې شدا د گوزېرېت ناوې پايزي ئېسلاميې نېک بېهارې عېرېبې.

کمیته‌های اسلامی دیموکراتی

هندیک جار گوتمان له وو د بخت، ئیسلامیې کان د توان له گټه دیموکراسی هېکېن، یان به د ربړیندکی تر، ئیسلامیې کان د توان له ناو فزای دیموکراسیدا کار بکېن و بېرگی هېر ئاکامک بگرن کم دیموکراسیانه بخت. ئم بېچوون، زادی عقیانیت و واقع نیې، تنیا وک قسمی رووت ماوتوو، چوونک به ئزموون د رکوتوو، ئیسلامی سیاسی له هېر شوونک باادست بووبخت، دیموکراسی پاشه کشی کردوو و کرفی ماف و ئازادیې گشتیې کان بېر و خوار وو دابزیوون. گېر واز له دنیای تیر و ئندشه بهنن و سیری واقع بکېن، ئو نمایش د بینن ئیسلامی سیاسی نهک دیموکراتیې تی قبو نیې و نایوت گمې دیموکراسیانه بکات، بېکو هېموو هېوکی به ئوو خست ته گټه، دیموکراسی و لیبرالیزم و سکولاریزمی کم مگې کان تکبشکونته، چوونک هېر یېک له وان به هېهه به سرخی د زانته، پیوای له شوونې دیموکراتی و ئزادی هېه، هیچ هکارک یان یارم تیدرک نابینته به ژبانی خې، له م سېنگ وو ئیسلامی بونیادگر را و دیموکراسی دوژمنی هېر دیار و ئاشکرای یېکترن.

ئو دیمونې حالې حازر، له میسردا د گوزرته، م سېجک پماندته، ئیسلامی سیاسی کاری خې چه کردتوو به له ناوبردنی هېر نوزیک کې بېوت ئو کم مگې بېر و دیموکراسی و کرانته و ببات. تانته زربې جار دیموکراسیې وک دیکتاتوریت زیند بکاردهن له دژې کمیندکان، به نموون له پرسی دنگدان له سر د ستوور پنايان به ئم رامیاریې برد. کاتی خېشی یېکک له سرکرد ئیسلامیې کوردکان د یوت "ئم دیموکراسیې تمان به ئوو دوت دیموکراسیې تی پ له ناو بېین". هېنووک هېمان روئیا وک بېشک له ئندشه ئیسلامیې خاون د ستهاتکانی میسر و تونس، له وپېی به هزی خېدای. بې بانگ شه کردن به ئوی ئیسلامی سیاسی دتوانته له گټه دیموکراسیې تکیف بکات، ئو پېی گاتجا یې. شیرین عبادی، هېگری ختاتی نه بې ئاشتی، پیوای ئیسلامیې رادیکالکان م ترسین له سر دیموکراسی و مافی مرث. له وت یېکیدا له سالی 2006 رایگ یاند "فاشیست کان و بونیادگر را سررکان، هردوو لایان دژ به بها م د رنکانی وک له خې بردووی و دیموکراسین. هردووکیان له پناو باووکانی خېاندا پشه لکردنی مافکانی مرث و هاوو اتیان به روا دزانن. هردووکیان ئو هاوو اتیان له گټه رسا و پرنسپ و باووک قبو کراوکانی خېاندا رت دکنه وو".

هېرچنده هېندک له شارزایان پناوای، ئیخوان بېشه وو یېکی

گشتیی میانن وون و دتوانن خیان لگگ رسا مودرن کانی مر قای تی بگونجنن، ب و پ ی ش دتوانن برگی گم ی دیموکراسی بگرن. بام ل ئ رزی واقعدا، دیم ن ک پچ وان ی ئ و تفکریند ی، ئیخوان ه زک نی ب میکانیزمی قاعید و سل فی کان کار بکات، و ل ب ه مان ئامانج کار دکات، ب ی ل ک تاییدا ئیخوان و قاعید خا و نی ی ک خونی هاوبشن، ئ ویش دروستکردنی د و و تی خ لاف ت، ئ میان بانگ ش ی میان و یی دکات و ب شانی دیموکراسیدا ه د دات ب ئ و ی بگات خ ون ک ی، ئ ویتریان رگی تیرر و ت قاندن و ی ه بژاردوو ب ه مان م ب ست. ل م ن و و ند دا ک م ک بیرم ند ه ن، گووومان د خ ن س ر و ش ی "ئیسلامی میان و" و پ یانوا ی ئ م داتاشین ساخت ی و ناتوانت ق ناءت ب ه موو خ ک به نر ت، ئیسلامی میان و شت کی ز ر جیاوازتر ل و گروپ ی پ یان د و تر ت ئیسلامی توند و.

"ئ د نیس" ی ک ل و ر شنبیرانی ه مان ب چوونی ه ی و ل وتار کیدا ب ناوی "د ب چوون ل م ب هاری ع ر بی" د نووست "ئیسلامی سیاسی یان ئیسلامی میان و مانای چی؟ ه ند ک موس مان سیاسین و ه ند ک موس مان میان وون، بام ئیسلام ب و سیف ت ی ئاین ک ناشت ل کاتی قس کردن ل س ر کاروباری سیاسی و ک م ی تی و کولتووریدا ب (سیاسی) یان (میان و) و سف بکرت. ب نموون ل س ر ئاستی م د نی تی ک م گ یان هون ر یان بیر یان موزیک یاخ ژ یانی ج ست و س کس و خ ش و یستیدا (ئیسلامی میان و) مانای چی و ک و چن راددی ئ م (میان و یی) دیاری دکات؟ ه رو ها (ماهی تی) ئ م میان و یی ل کو و س رچا و د گرت؟ ئا یا ل خ و ندن و ی کی تایب ت و ت گ یشتن کی تایب ت و و چن؟ ئا یا شو نی شرع ل م میان و یی دا چی ب ب تایب تی س بار ت ب ژن و (ئ و ی دی) ناموس مان و (ئ و ی دی) ک ب موس مان ل دایکبوو و ح ز دکات ب ت و او تی بچ ت ناو دنیای م د نی و؟".

ئیسلامی میان و و توند و ناتوانن لگگ بن ماکانی سیستمی دیموکراتی ه بکن، ئ م ش ر نگ پ یو ندی ب خودی ئاینی ئیسلام و ب ب ت، ب ک و پ یو ندی ب جری خو ندن و ی ئیسلامی سیاسی ب ئاین. ف ک یاما پ یوای "هیچ ئاین ک و ک پ یست ناک ک نی لگگ مودرن ت و دیموکراسیدا". ئ م ب چوون ل ز مین و ی واقعدا، پیاد کراو، ه زاران موس مان و م سیحی و بوزی د بینین، ک ش یان نی لگگ س ک لاریزم و ب هاکانی مودرن ت و دیموکراتیدا، ئ و ی ک ش ی ه ی ر و ت بونیا د گ ر کان. ئ و ی ناتوانت ل ز مین ی دیموکراسیدا در ت ب ژ یان بدات ر و ت ئیسلامی ل فی کان و ر و تی س ل فی کان ی ئاین کانی دیکن.

دواچار ئېوای دیموکراسی ئېجینداکانی پووچې دېکاتېوې پېش ھېر کس
ئیسلامی سیاسیی.

تېکشکانی خېونېکان

نووسېری جېزائیری "بوعلان سنسا" لې وتارکیدا بېناوی نامېکی
کراوې بې "بوعیزى" دېنووسېت "بوعیزى برام، ئېم چېند دېکاتېوې
بې دېنووسم، تاكو ئاگادارت بکېمېوې لېوې ھېنگاوکانى ئېمې بېرېو
پېش دېچېت!، ھېرچېندې بېرېو پېشچوونېکې رېژلې دواى رېژجیاوازی
ھېیې، ھېندېک جار رېشېبا ئااستېمان دېگېتېت، بېبېام با بېگشتی
چاو بېم ساتېدا بخشېنین. ئایا ئېوې نازانېت بېرېو کوې دېوات
رېگېکې دېدېزېتېوې؟. ئایا دوورخستېوې ستېمکار کېتایې؟. لېو
جېگېی تې کې نزیکی لې خواوېندېوې، دېتوانیت دېنیامان بکېیتېوې
کې مېرج نیې ھېموو رېگاگان بمانېنېوې بې رېما؟. لابرېنى ستېمکار
نا بېتې مایې ئازادی، بې گېیې دېمېنېکې و بې ھېوای ئېوې
شتېکې بچووکیان لې رېکې دېست بکېوت، زیندانېیېکان جېز دېکېن
گرتووخانېکانیان بې گرتووخانېیېکې دیکې ئاېوگې پې بکېن".

خېونېکانی بوعیزى ھېرېسیان ھېنا، لې برى نان و ئازادی خېریکې
ئیسلامی سیاسى فېتوا و شمشېر دېکاتې خېتې شېش. خېونېکانی ئېوې
کې خاوېنى راستېقینې شېشېن، ئازادی و دیموکراتى و ھېتېکاندى
حکومى دیکتاتېرى دېیان ساې بوو، خېریکې خېونېکانی ئېوې
تېکدېشکېت و دیکتاتېرى کېمارى دېگېتېت بې دیکتاتېرى ئیسلامى.
ئامانجى ئېوې لې شېشېش چېسپاندى مافى مرف و مېدېنېت و
خېشگوزېرانی بوو، خېریکې خېونېکېتان پېچېوانېوې دېبېتېوې و ئېو
ھېناسې کېمې لې ئازادی و مېدېنېت ھېیې پاشېکشې پې دېکېت.
ئیسلامى سیاسى خېریکې یېک یېک خېونېکانى شېشېش زیندېبېچاې دېکات.
ھېرچېندې من بې چېندېھېمین جار دووپاتى دېکېمېوې، شېشېش، شېشېش
ئیسلامى نېبوو، ھېرچېندې خېونى شېشېش حکوومېتى ئیسلامى نېبوو،
بېبېام بېھې نېبوونى ئېتېرناتېفى بېھېزى چېپ یان دیموکراتیخواز،
ئیسلامى سیاسى سواری ملی شېپېلېکې بوو و بې قازانجى سیاسى خې
شکاندوویېتېیېوې. ئېمېش وېک وتم دووبارېبوونېوې مېژووې، وېک
ئېوې ئایېتوېاکانى ئېران کردیان و ھاتنې سېر سفرېى حازرى.

نووسینى: ستېفان شېمزینى

ستېکھېم - سېلنا